

İDEOLOJİ

Bütün toplum yapısını ve işleyişini kapsamına alan ve belli bir insan doğası anlayışına dayalı olarak belli bir siyasetle pratik bir eylem programını içeren düşünce ve inanç sistemi.

Bu tür kapsamlı ve eyleme yönelik toplum anlayışları özellikle 19. yüzyıl da yaygınlaşmış, dolayısıyla da bu yüzyıla zaman zaman "ideoloji çağı" denmiştir.

O zamandan bu yana ideolojinin birçok değişik tanımı yapılmış, siyaset ve sosyolojide özgün düşünürlerin çoğu da kendi sistemleri içinde sözcüğe ayrı bir anlam vermişlerdir.

İdeoloji sözcüğünü ilk kez, Fransız yazar A.L.C. Destutt de Tracy 1796'da kendi "idealar bilimi"ni (Idéologie) nitelemek için kullandı.

Felsefesinde John Locke ve Etien ne Bonnot de Condillac'ın duyumcu epistemolojisinden başka, Francis Bacon'ın bilimsel bilginin yanlışları düzeltici özelliğine duyduğu inançtan da yararlandı. Destutt de Tracy insanın düşünsel yetilerinin hayvansal doğasının bir başka yönünü oluşturduğu, ideolojinin de zoolojinin içinde yer aldığı görüşündeydi. O ve yandaşları idéologiste adını benimsediler; demokratik, ussal ve bilimsel bir toplumun yaratılmasına yönelik programları da Direktuar tarafından 1795- 99 arasında resmi öğreti olarak kabul edildi.

Napoleon iktidara gelince idéologiste'lerin gücünü yok etti; 1802-03 yıllarında Ulusal Enstitüde giriştiği düzenlemeyle bu kalelerini ellerinden aldığı gibi idéologue'lar diyerek onları aşağıladı. İdeoloji sözcüğü ilk kez bu dönemde küçültücü bir anlam kazandı.

Destutt de Tracy'nin görüşlerinin bazı yanları zaman içinde bütün ideolojiler için geçerlik kazandı.

Bunlar kapsamlı bir toplum kuramı getirmesi, bir siyaset programı sunması, bu programın mücadele yoluyla kabul ettirilebileceğini ve dolayısıyla kendini ona adanmış savunucular gerektirdiğini vurgulaması ve aydınlardan oluşan bir önderlik kurumunu öngörmesiydi

Herhangi bir ideolojinin bu özellikleri taşıması yerleşik siyasal ve dinsel önderlik kurumlarına yönelik bir meydan okuma içermesine yol açıyordu. Bu yüzden hem sağda hem de sol da ideoloji ile devrim arasında bir bağlantı kuruldu. Çağdaş dönemde sosyalist ve komünist ideolojilerin yanında faşist ve Nazi ideolojiler de ortaya çıkarak çeşitli programlarıyla taraftar toplamakta başarılı oldu.

İdeoloji ile siyasal eylemcilik, hatta aşırıçılık arasında böyle bir bağlantı kurulması da sözcüğe yeni ve genellikle aşağılayıcı anlamlar yüklenmesine yol açtı.

İdeoloji kavramının aşağılayıcı bir tanımla ele alınışının klasik örneğine Karl Marx ve Friedrich Engels'in yapıtlarında rastlanır. Tarihsel maddeci görüşlerinden kaynaklanan ideoloji anlayışlarına göre, örneğin. burjuva sınıfının üyelerinin düşünceleri, nesnel olarak toplumu değil, kendi sınıfsal çıkarlarını yansıtır. Bu sınıfın düşünceleri, egemen konumlarının korunabilmesi amacıyla proletaryaya da benimsettirilir. Toplumsal hareketlilik, özgürlük ve hatta aşk gibi kavramlar. proletarya tarafından edilgen bir biçimde kabul edildiğinde var olan durumu kemikleştirmeye yarayan mitoslardır. Marksist öğreti içinde ideoloji, toplumun yapısına ilişkin bir yanılsama sistemi olarak kabul edilir. Daha alışılmış siyasal söylemde. ideoloji pragmatizmin olumsuz karşıtı, ideologlar da ayakları yere basan deneyimli politikacıların karşıtları olarak görülür. Herhangi bir ideoloji. kendine özgü kapsayıcı bir insan ve toplum kuramında ve bunun üzerine kurulu programında direkttiği ölçüde çoğulcu toplumların amaç ve uygulamalarına ters düşer. İdeoloji ile militan dinsel inanç arasındaki benzerliklerden sık sık söz edilir.

Ana Britanicca

İDEOLOJİ

Genel olarak siyasi ya da toplumsal bir öğreti meydana getiren ve siyasi ve toplumsal eylemi yönlendiren düşünce, inanç ve görüşler sistemi; bir topluma, bir döneme ya da toplumsal bir sınıfa özgü inançlar bütünü; bir toplumsal durumu yansıtan düşünceler dizgesi; İnsanların kendi varoluş koşulları ve ilişkilerinden doğan yaşam tarzlarıyla ilgili tasarımların tümü.

1- Başlangıçta, bir ideler ve fikirler bilimi, idelerin kökenleriyle aralarındaki ilişkilere dair empirik bir araştırma olarak tanımlanmış olan ideoloji, 18. yüzyılın sonlarında, Destutt de Tracy tarafından, kimi ideologların düşünceleriyle bu düşüncelerin kaynağını incelemeyi amaçlayan felsefe sistemi anlamına gelecek şekilde yorumlanmıştır. Bu anlamda, yani idelerin ve fikirlerin bilimi, düşüncelerin kaynağına, dildeki ifadelerine ve akılyürütmeye bir araya gelişlerine ilişkin inceleme ve araştırma anlamında ideoloji, öznel ve nesnel ideoloji olarak ikiye ayrılmıştır. Bunlardan nesnel ideoloji, duyumsal varlık olarak İnsanla dış dünyadaki şeyler arasında bir bağ kuran, ve İnsan düşüncesinin kaynağını dış dünyadaki nesnelere bulan anlayıştır. Buna karşın. öznel ideoloji, düşünen öznenin kendi içine kapanan bilinci üzerinde yoğunlaşır.

2- İdeoloji kavramı, 19. yüzyıldan itibaren söz konusu bilimsellik statüsünü yitirerek, rasyonel düşünce ve açık seçik algının önündeki, başkalarının, özellikle de politik hasımların düşüncelerini olumsuz etkilediği ve çarpıttığı düşünülen bir tür engel olarak yorumlanmaya başlanmıştır. Burada ideoloji, etkisi altına aldığı İnsanların düşüncelerinde sürekli olarak ve sistematik bir tarzda hatalı bakış ve yorumlara yol açan tahrif edici faktörü gösterir. Söz konusu anlamı içinde ideoloji, yanlış ya da tahrif edilmiş fikirler, inançlar bütününe; bir toplumda hakim sınıfın fikirler dünyasında yarattığı, somut gerçeklikten kopuk olup, toplumdaki egemen sınıfa ezilen sınıf üzerindeki iktisadi egemenliğini pekiştirme imkanı veren fikirler toplamına tekabül eder. Hakim ideoloji olarak da bilinen bu ideolojinin yaptığı olumsuz etkiyi Marx, İnsanların ve İnsanlar arasındaki ilişkilerin bir camera obscuradaki (karanlık odadaki) gibi baş aşağı görünmesine yol açan' olumsuz bir etki diye tanımlamıştır.

3- İdeoloji, nihayet ve özde, kolektif bir davranış tarzının temeli olarak, muhafazakarlık, liberalizm, sosyalizm benzeri, ayrı politik bakış açılarıyla birleşen ve siyasi bir öğretiyi meydana getiren genel fikirler sistemini ifade eder.

[<http://ozlemkahvecioglu.blogcu.com/4321924/>]